

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้จะกล่าวถึง แนวคิดและความหมายของคำว่า บทบาท การกำหนดบทบาทชายและหญิง การพัฒนาชนบทและการนำ จปฐ.มาใช้ จังหวัด นครพนม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ เปรียบเทียบบทบาทของสตรีกับบทบาทของบุรุษที่มีต่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิต

ความหมายของคำว่า "บทบาท"

มีผู้ให้ความหมายของบทบาทไว้หลาย ๆ ท่าน ดังต่อไปนี้

สแตนส์เฟลด์ (Stansfeld ๑๙๕๑: ๓๖๐) กล่าวว่า "บทบาทของบุคคลใด ก็คือ รูปแบบหรือชนิดของพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งน่าจะเหมาะสมกับบุคคลนั้น ๆ และเป็นไปตามความต้องการ และความคาดหวังของบุคคลในกลุ่มด้วย"

คริส (Chris ๑๙๖๕: ๑๒) กล่าวว่า บทบาทของบุคคลใด ก็คือ การแสดง พฤติกรรมส่วนหนึ่งของ เขาในกลุ่มสังคมที่เขาอยู่นั่นเอง บุคคลย่อมเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เสมอ คนจะเรียนรู้แบบหรือแสดงพฤติกรรมซึ่ง เป็นที่ยอมรับกันภายในกลุ่ม คนจะแสดงบทบาทแตกต่างกันออกไปเสมอเมื่ออยู่ในกลุ่มต่างกัน ทั้งนี้เพราะความคาดหวังแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน

คิงเลย์ (Kingley ๑๙๔๔: ๕๐) กล่าวถึง บทบาท ว่าเป็นความเกี่ยวข้องกัน ของพฤติกรรมของผู้แสดงกับตำแหน่งทางสังคม ซึ่งบทบาทในที่นี้ได้หมายถึงรูปแบบมาตรฐานว่า บุคคลนั้นควรแสดงพฤติกรรมใดออกมา หรือหมายถึง การทำตนให้เข้าถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ของผู้นั้น แต่หมายถึง สิ่งที่ผู้แสดงกระทำอยู่เสมอเป็นปกติในฐานะที่ดำรงตำแหน่ง

อุทัย หิรัญโต (๒๕๑๓: ๒๕๐) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือการ แสดงออกของบุคคลที่ผู้นั้นคาดหวังหรือหวังว่าเขาทำเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ของสังคมอย่างหนึ่ง การที่ประชาชนคาดหวังหรือหวังให้เขากระทำอย่างนั้น ก็คือ เอาฐานะหน้าที่ทางสังคมของเขา

เป็นมูลฐาน”

โสภา รุพิกุลชัย (๒๕๑๒: ๑๒๔) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า...ทุกตำแหน่งหรือชั้นจะถูกสมารถในชุมชนคาดหวังไว้ระดับหนึ่งว่า พฤติกรรมของคนที่อยู่ในตำแหน่งนั้นควรทำอย่างไร นั่นคือ บทบาทของแต่ละคนที่อยู่ในตำแหน่งหนึ่งควรมีอะไรบ้างนั่นเอง บางทีจะครอบคลุมไปในแง่ที่ว่า เป็นเรื่อง เกี่ยวกับพันธะของตำแหน่งนั้น

ส่วน ภิญโญ สาร (๒๕๑๔: ๕๕, ๒๕๓) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทหน้าที่ หมายถึง ความมุ่งหวัง (expectation) ที่บุคคลอื่นคาดหวังบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทหน้าที่ (role) มีคู่กับตำแหน่งเสมอและกล่าวว่า บทบาทหน้าที่ หมายถึง หน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องกระทำและบรรดาสิทธิประจำตำแหน่ง เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งอื่นที่เกี่ยวข้องในระบบสังคมเดียวกัน ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๓๓: ๕๓๐) "บทบาท หมายถึง ทำตามบทบาท ว่าตามบท" สรุปได้ว่า "บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลตามหน้าที่ความรับผิดชอบ"

การกำหนดบทบาทชายและหญิง

บทบาททาง เพศรวมทั้งความไม่ทัดเทียมทาง เพศมีมาแต่โบราณกาลแล้ว ส่วนปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดบทบาทระหว่างชายและหญิง พอสรุปได้ดังนี้ (ภัสสร ลิมานนท์ ๒๕๒๔: ๑๖-๒)

๑. ปัจจัยทางธรรมชาติ (Nature) และชีวภาพ (Biology)

นักศึกษากลุ่มนี้เชื่อว่าความแตกต่างระหว่างชายและหญิง เป็นเรื่องเพศ (gender) ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยสภาพข้อเท็จจริงทางธรรมชาติกำนัสรีระหรือชีวภาพ กล่าวคือ โครงสร้างของเพศชายโดยทั่วไป เช่น กระดูก กล้ามเนื้อ แข็งแรงกว่าของเพศหญิง ในขณะที่สภาพร่างกายของหญิงอ่อนแอกว่าและจะต้องผูกพันใกล้ชิดกับธรรมชาติมาก เช่น การมีประจำเดือน การตั้งครรภ์ การคลอดบุตร เลี้ยงบุตรด้วยนม เหล่านี้เป็นต้น จากความแตกต่างในกำนัสรีระที่ธรรมชาติกำหนดมาเป็นพื้นฐานนี้เอง ทำให้สังคมต้องจัดสรร แบ่งบทบาทความรับผิดชอบที่สมมติและยอมรับกันว่า เหมาะสมกับสรีระของแต่ละ เพศ รวมทั้งสังคมเองก็คาดหวังให้แต่ละเพศประพฤติปฏิบัติความแบบแผนที่สามารถในสังคมสร้างขึ้น โดยกำหนดว่า กิจการมารยาทแบบใด หรือการงาน ความรับผิดชอบ

ประเภทไหน ที่หญิงควรทำหรือชายควรทำ เช่น เพราะความคล่องตัวกว่า แข็งแรงกว่า ฉะนั้น การออกศึกสงคราม ล่าสัตว์ ทำอาวุธ และกิจกรรมนอกบ้านอื่น ๆ ก็ควรตกเป็นหน้าที่ของชาย ในทางตรงข้าม เนื่องจากหญิงต้องมึประจำเกือบ ทั้งครรภ์ เลี้ยงลูก จึงควรต้องรับหน้าที่ดูแลบ้าน เตรียมอาหาร อบรมเลี้ยงดูบุตรอยู่ภายในบ้าน นอกจากนี้ ในหลาย ๆ สังคมมีข้อห้ามมิให้สตรีมีบทบาททางสังคมหรือทางศาสนาที่สำคัญ ๆ เพราะการมีประจำเกือบซึ่งเป็นข้อจำกัดทางสภาพร่างกายของสตรีนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีความเชื่อสืบเนื่องกันต่อมาว่า สตรีจะไม่สามารถทำงานหนักได้เท่ากับชาย เพราะสภาพทางกายภาพที่อ่อนกว่า กิจกรรมหลายประเภทที่มุ่งเพศเป็นผู้ปฏิบัติสร้างความเข้าใจและเป็นที่ยอมรับว่าชายเป็นตัวแทนของมนุษยชาติ เพราะชายเป็นผู้สร้างสรรค์ดาววัตถุ วัฒนธรรม เทคโนโลยีใหม่ให้กับสังคม ความเชื่อเช่นนี้ทำให้ผู้ชายมีความสำคัญขึ้นอีกตำแหน่งในฐานะ เป็นผู้คัดแปลง ธรรมชาติให้กลายเป็นวัฒนธรรม

๒. โครงสร้างครอบครัว

เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแบ่งงานระหว่าง เพศและยังผลให้เกิดความไม่ทัดเทียมกันในสถานภาพของหญิงและชายในครอบครัว อธิบายได้ว่า ภายในครอบครัวขนาดเล็ก การแบ่งงานและความรับผิดชอบระหว่าง เพศ ยังทำได้ไม่เต็มที่นัก ต่างกับระบบครอบครัวขยาย ที่มีสมาชิกมากกว่า การแบ่งงานจึงทำได้สะดวกกว่า

แนวความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของครอบครัวกับการกำหนดบทบาทของ เพศและระบบการสมรสแบบตัวเดียวเมียเดียวมีดังนี้ ภายในระบบครอบครัวขยายนั้น เมื่อผลิตผลส่วนเกิน สมาชิกซึ่งเป็นชายก็อาจจะได้รับส่วนแบ่งเป็นทรัพย์สินส่วนตัว ซึ่งสมาชิกชายเหล่านั้นก็สามารถตั้งครอบครัวและแยกตัวเป็นอิสระ ลักษณะเช่นนี้ทำให้ความหมายของคำว่า กิจกรรมในครัวเรือน เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยรู้จักกันในสังคมแบบชุมชนหรือคอมมูน ผลิตผลส่วนเกินยังมีส่วนทำให้เกิดการจัดตำแหน่งฐานะของหญิงและชายในสังคมอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อเกิดระบบการผลิตแบบใหม่ในครอบครัวเดี่ยว ผู้ชายมักอยู่ในฐานะเป็นผู้ผลิต เลี้ยงดูผู้หญิง ในขณะที่งานซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้หญิง เช่น งานบ้าน การอบรมเลี้ยงดูบุตร มิได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้าควบคุมการผลิต ฐานะของผู้หญิงจึงต่อยกกว่าเป็นธรรมดา ทักษะท่านองเดียวกันนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจาก คาร์ล มาร์ก (Karl Marx) และ รุทซ์ ดิกสัน (Ruth Dixon) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกา ได้สรุปแบบจำลองเกี่ยวกับบทบาทและการแบ่งงานกันทำระหว่างชาย-หญิง ในสมัยก่อน ๆ โดยอธิบายว่า องค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ความสัมพันธ์ทางเพศ การให้

กำเนิคมุขร และการเลี้ยงดูเด็ก มักจะรวมอยู่ในสถาบันเดียวกัน สถาบันนั้นก็คือ ครอบครัวเดี่ยว และโดยที่ไม่มีทางเลี้ยงได้ หน้าที่เหล่านี้มักจะตกอยู่กับผู้หญิง โดยที่ผู้หญิงที่เริ่มมีความสัมพันธ์ทางเพศ (โดยการแต่งงาน) จะให้กำเนิคมุขรและทำหน้าที่หลัก คือ การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกที่ตนให้กำเนิคมมา จากการศึกษาที่ถูกจำกัดโดยหน้าที่ดังกล่าวให้อยู่แต่ภายในบ้าน จึงไม่อาจมีบทบาทหรือโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนอกบ้านได้เช่นราย การชากโอกาสทางเศรษฐกิจตนเอง กลายเป็นสาเหตุสำคัญของความไม่เท่าเทียมกันทางสถานภาพของชายและหญิง และผลก็คือ หญิงต้องกลายเป็นผู้ที่ต้องพึ่งพาอาศัยราย ทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ ในทางตรงข้ามโดยทั่วไปแล้ว ชายมีอิสระที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะให้ผลตอบแทนโดยตรง ทั้งทางการเงินและฐานะทางสังคม

๓. ปัจจัยทางวัฒนธรรม (Culture) และบรรทัดฐานสังคม (Social Norms)

ในแต่ละวัฒนธรรม สมาชิกชายและหญิง เมื่อแรกเกิดจะถูกปลูกฝังให้มีอุปนิสัยแตกต่างกันออกไป โดยสมาชิกในทั้งชายและหญิงนั้น ต้องยอมรับทัศนคติและบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ให้ การกำหนดบทบาทบุคคลิกภาพ แบบแผน ภาษาพูดของแต่ละเพศทั้งหมด แนวกันเข้าก็กลายเป็นเพศที่กำหนดโดยสังคม (Social Sex) โดยอาศัยพื้นฐานสำคัญจากเพศที่กำหนดโดยธรรมชาติ (Biological Sex) เพศที่กำหนดโดยสังคมนั้น จะแตกต่างกันออกไปในเกือบทุกสังคม แล้วแต่ว่าความนิยมและความเชื่อของแต่ละวัฒนธรรม ในขณะที่สังคมของสัตว์พันธุ์เดียวกันจะมีบทบาทและพฤติกรรม เช่น แบบแผนการสร้างรัง การผสมพันธุ์ การเลี้ยงลูกกลอดน ฯลฯ เป็นไปแบบเดียวกันทั้งหมด นอกจากนี้ วัฒนธรรมเกี่ยวกับบทบาทของหญิงและชายอาจจะสลับเปลี่ยนกันไปได้ตามความนิยมและกาลเวลาที่ผันแปร ทั้งนี้เพราะบทบาทที่กำหนดขึ้นเป็นของไม่จริงยั่งยืนแต่อย่างใด หลายวัฒนธรรมเชื่อกันว่า ในร่างกายมนุษย์เพศประกอบด้วยธาตุความเป็นชายและหญิงรวมด้วยกัน ทำให้โลกของชายเปิดกว้างเสรี ขณะที่ในร่างกายของหญิงมีเพียงธาตุความเป็นหญิงแต่อย่างเดียว ฉะนั้น โลกของหญิงจึงเป็นโลกปิดและมีข้อจำกัด จากความเชื่อดังกล่าวนี้อาจทำให้วัฒนธรรมและประเพณีที่สังคมยึดถือกันมาในการปฏิบัติคือนิยมสอง เพศนี้แตกต่างกันออกไป

การพิจารณาบทบาทและการนำ จปฐ. มาใช้

ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาบทบาท มีความจำเป็นที่จะต้องทราบความหมายวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการพิจารณาบทบาทเสียก่อนว่ามีความเป็นมาอย่างไร คำว่า "พิจารณา"

(development) ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๕๓ (๒๕๓๓: ๖๕๓) แปลว่า "ความเจริญ" และ นายพิษณุ บุญรัตนพันธ์ (๒๕๑๗: ๓๑) ได้ให้ความหมายของคำว่า "พัฒนา" ไว้ว่าคือ การยับยั้งความเสื่อมและสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า" ส่วน ดร.แบทแตน (T.R.Battan ๑๙๕๕: ๒) ได้ให้ความหมายของคำว่า "พัฒนา" คือ การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น (Change for the better)" สรุปคำว่า "พัฒนา" หมายถึง "ความเจริญก้าวหน้า" ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นและการยับยั้งความเสื่อม" ส่วนคำว่า "ชุมชนชนบท" พิณ สุจำนงค์ และคณะ (๒๕๒๘: ๘) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า "ชุมชนชนบท หมายถึง ชุมชนที่มีความเป็นอยู่อย่างกันเอง มีความคุ้นเคยสนิทสนมกันเสมอ ชุมชนที่มีความสัมพันธ์แบบกลุ่มปฐมภูมิ (Primary Relationship)" "

ส่วนการให้ความหมายของคำว่า "การพัฒนาชนบท" มีนักพัฒนาหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เจ. เอช. เฮเรเดโร (J.H.Heredero) (อ้างถึงใน ปาพจน์ โสภณ ๒๕๒๖: ๑๕) กล่าวว่า โดยพื้นฐานแล้ว การพัฒนาชนบท หมายถึง

- ก. ความสามารถในการผลิตของแรงงานในชนบทซึ่งมีผลให้รายได้เพิ่มขึ้น
- ข. โอกาสในการทำงานในชนบท เพื่อให้สามารถรองรับแรงงานชนบทใหม่ ๆ ที่เพิ่มขึ้นมากมาย ทั้งนี้โดยให้มีการครองชีพที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ

เฮร. เอ็กซีมัน (H.Axinn) (อ้างถึงใน ปาพจน์ โสภณ ๒๕๒๖: ๑๕) กล่าวว่า การพัฒนาชนบทเป็นขบวนการที่ก่อความเปลี่ยนแปลงให้กับคนชนบทนับหมื่นนับแสน... แต่การเปลี่ยนแปลงทุกชนิดมิได้หมายถึงการพัฒนาเสมอไป ในอีกแง่หนึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความสามารถในการผลิต อุปทาน และการตลาด การปกครอง การดำรงชีวิตส่วนบุคคล สุขภาพอนามัยและการเรียนรู้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนานั้น เป็นผลจากการที่ระบบสังคมชนบทมีอำนาจเพิ่มขึ้น... เป็นอำนาจที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองและระบบอื่น ๆ ภายนอก

เจ.อี. คอคเชอร์ (J.E.Kocher) (อ้างถึงใน ปาพจน์ โสภณ ๒๕๒๖: ๑๕) กล่าวว่า "ในคำนี้สังคม การพัฒนา หมายถึง การก่อให้เกิดความยุติธรรมและถาวร เลิกกีดกัน และยังคงหมายถึง การช่วยเหลือประชาชนให้บรรลุมาตรฐานทางเศรษฐกิจขั้นค่าเป็นอย่าง

น้อย ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาได้สิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต"

สรุปการพัฒนาชนบท หมายถึง การปรับปรุงระดับการดำรงชีวิตของชาวชนบทที่ยากจน เพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ทันสมัยทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง

เมื่อมองถึงการพัฒนาชนบทจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยเราได้มองเห็นความสำคัญของการพัฒนาชนบทให้เท่าเทียมกับแก่งัดสังครามโลก ครั้งที่ ๒ จนกระทั่งถึงปี ๒๕๐๒ รัฐบาลไทยได้จัดตั้งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น และเมื่อปี ๒๕๐๔ ได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับแรกของประเทศไทย (๒๕๐๔-๒๕๐๕) จนกระทั่งในปัจจุบัน เราได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ โดยทิศทางของแผนพัฒนาชนบทในช่วงแผนฯ ๖ มีลักษณะเด่นที่สำคัญ ๒ ประการ คือ ประการแรก มุ่งเน้นให้มีการขยายขอบเขตของการพัฒนาชนบทให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยจะนำเอาปัญหาของคนในชนบทที่เบียดเบียนอยู่จริงมากำหนดพื้นที่ปฏิบัติการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขั้นพื้นฐานด้านความยากจน ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความไม่รู้ และปัญหาทั้งทางด้านการศึกษาและการตลาด ซึ่งมีผลกระทบต่อกายได้และการสร้างงานเป็นอย่างมาก ประการที่ ๒ มุ่งเน้นให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง และชุมชนให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดบทบาทและกิจกรรมของภาคีรัฐบาล ในส่วนที่ประชาชนจะดำเนินการเองได้และช่วยตนเองได้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ ๖ (๒๕๓๐-๒๕๓๔) ๒๕๓๔: ๓๘๒)

ส่วนวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาชนบทในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ ๖ (๒๕๓๐-๒๕๓๔) ก็เพื่อให้ประชาชนที่คอยโอกาสในทางเศรษฐกิจและสังคมได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น พร้อมทั้งปรับตัวให้เข้ากับสภาพทาง เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

เป้าหมายในด้านการพัฒนา ได้แก่

๑. ด้านเศรษฐกิจ แก้ปัญหาประชาชนในชนบทต่อเนื่อง จากที่ได้ดำเนินการไว้แล้ว ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับการผลิตในด้านการเกษตรกรรมของประชาชนในเขตลุ่มน้ำ ให้อาหารเพียงพอแก่ผู้บริโภคน มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งส่งเสริมทางด้านการศึกษา การตลาดและการจ้างงานในชนบทเขตปานกลางและก้าวหน้า เพื่อสนับสนุนเป้าหมายการขยายตัว

ทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

๒. ด้านสังคม ให้ประชาชนในชนบทเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งให้มีความสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด และมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่และกำหนดวิถีชีวิตของตนเองตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนในชาติ (จปร.)

จุดเน้นจุดหนึ่งของการพัฒนาชนบทในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๖ ก็คือ การมุ่งให้ประชาชนในชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนั้น จะรู้ได้โดยการที่คนหรือชุมชนนั้นได้บรรลุเกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐานแล้วทุกข้อ

ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปร.) หมายถึง ความต้องการขั้นต่ำที่คนหรือชุมชนควรจะมีควรจะเป็น เพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างปกติพอสมควร (พออยู่พอกิน) ในช่วงเวลาหนึ่ง

แนวทางเกี่ยวกับความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Basic needs approach) เป็นแนวทางด้านการพัฒนาชนบทแนวทางหนึ่ง ซึ่งมุ่งที่จะจัดความไม่ยุติธรรมในการจัดสรรทรัพยากรและเป็นการสนับสนุนให้การพัฒนามีเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้นในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น ประชาชนในชนบทมีช่องว่างห่างไกลกับประชาชนในเมือง ในเรื่องของกรรมสิทธิ์คุณภาพชีวิต แม้เรายอมรับกันว่าปรัชญาพื้นฐานของมนุษย์ คือ ทุกคนที่เกิดมามีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่สภาพจริง ๆ ในสังคมไทยหาเป็นเช่นนั้นไม่ ประชาชนในชุมชนที่มีฐานะดีกว่ามักมีโอกาสมากกว่า และถึงเอาทรัพยากรของประเทศไปใช้ในการพัฒนารูมรณของคน ทรัพยากรและบริการที่มีจำกัดอยู่แล้วจึงสนองตอบแก่พื้นที่ที่ยากจนน้อยเต็มที ช่องว่างของคุณภาพชีวิตก็ยังปรากฏให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อความเสมอภาคทางสังคมจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องมีแนวนโยบายที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วประเทศ มีโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์รวมจากทรัพยากรและบริการที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างบังเกิดผลสูงสุด เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนเหล่านั้นสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างน้อยถึงระดับหนึ่งที่พอจะยอมรับได้ จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Basic minimum needs) ของประชาชนคนไทย เพื่อเป็นเป้าหมายของการพัฒนาชนบท และเป็นตัวกลางที่จะเป็นเครื่องกำหนดกลยุทธ์ (Strategy) ในการพัฒนาชนบทให้บังเกิดผล (กีเรก ฤกษ์ทราย ๒๕๒๖: ๑)

จปฐ. มีเนื้อหาที่คิดขึ้นมา โดยนักวิชาการจากกระทรวงต่าง ๆ และตัวแทนของ
ประชาชน โดยเสนอผ่านคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) และคณะรัฐมนตรีมีมติ
เห็นชอบแล้ว มีทั้งหมด ๔ หมวด ดังนี้ (คณะกรรมการโครงการโคโรนาพัฒนา ๒๕๓๐: ๑-๒๔)

หมวดที่ ๑ อาหารดี หมายถึง เด็กแรกเกิดถึง ๕ ปี ได้รับการเลี้ยงดูทาง
โภชนาการ และไม่มีภาวะขาดสารอาหารในระดัที่ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เด็กอายุตั้งแต่ ๑๔ ปี
ได้รับสารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย และหญิงตั้งครรภ์ได้บริโภคอาหารอย่างถูก
ต้องเพียงพอ ซึ่งมีผลทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่น้อยกว่า ๓,๐๐๐ กรัม

หมวดที่ ๒ มีบ้านอาศัย หมายถึง บ้านเรือนมีสภาพทนถาวรอย่างน้อย ๕ ปี
ครอบครัวมีการจัดการบ้านเรือนและบริเวณให้เป็นที่เรียบร้อยถูกสุขลักษณะ ครอบครัวมีส่วนร่วม
สุขลักษณะและครอบครัวมีน้ำสะอาดดื่มเพียงพอตลอดปี

หมวดที่ ๓ ศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว หมายถึง เด็กอายุต่ำกว่า ๑ ปี ได้รับวัคซีนป้องกัน
วัณโรค คอตีบ ไอกรณ บาดทะยัก โปลิโอ และหัด ครบตามเกณฑ์อายุ เด็กวัยประถมศึกษาเข้า
เรียนการศึกษาภาคบังคับ เด็กวัยประถมศึกษาได้รับวัคซีนป้องกันโรควัณโรค คอตีบ ไอกรณ
บาดทะยัก และไทฟอยด์ ประชาชนอายุ ๑๔-๕๐ ปี อ่านออกเขียนได้ ครอบครัวได้รับข่าวสาร
เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อาหารการกิน สุขภาพอนามัย กฎหมายชาวบ้าน และการบ้านการ
เมืองอย่างน้อยเดือนละครั้ง หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลหลังคลอด หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำ
คลอดและดูแลหลังคลอด

หมวดที่ ๔ ครอบครัวปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมายถึง ชาวบ้านทุกคนไม่ถูก
ทำหรือทำเสียเองในเรื่องของการ เขารักเขาเปียบ หลอกหลวง ฉ้อโกง ลักขโมย ปล้น ฆนจีน
ทำร้ายร่างกายหรือฆา คีคสุรา ยาเสพติด และการพนัน ฯลฯ อันจะเป็นเหตุให้ชาวบ้านเกิดการ
สูญเสียทรัพย์สินเงินทองหรือเสียชีวิตในที่สุด

หมวดที่ ๕ ใ้ผลประโยชน์ หมายถึง ครอบครัวมีการปลูกพืชหมุนเวียน หรือพืชบำรุงดิน
ครอบครัวมีการใช้ปุ๋ยบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิต ครอบครัวมีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ครอบครัว
มีการป้องกันการระบาดของโรคสัตว์ ครอบครัวมีการใช้พันธุ์พืชและสัตว์ที่ทางการส่งเสริม

หมวดที่ ๖ ไม่มีลูกมาก หมายถึง คู่สมรสมีบุตรไม่เกิน ๒ คน และสามารถจัดการ
คุมกำเนิดได้ตามความต้องการ

หมวดที่ ๓ ยากร่วมพัฒนา หมายถึง ครอบครัวยุเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง หมู่บ้านร่วมกันบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของรัฐ และชุมชนสร้างชิ้น หมู่บ้านร่วมกันบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรม หมู่บ้านร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย กรรมการหมู่บ้านมีความสามารถในการวางแผนดำเนินการตามแผนและจัดระบบการบำรุงรักษาผลงานด้วยตนเอง

หมวดที่ ๔ พาไปสู่คุณธรรม หมายถึง ในหมู่บ้านมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความสามัคคี บุคคลในครอบครัวมีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง บุคคลในครอบครัวไม่เล่นการพนันและไม่ติดสุราหรือสิ่งเสพติดอื่น ๆ ครอบครัวยุไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ในการจัดงานประเพณีต่าง ๆ

จังหวัดนครพนม

จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดชายแดน มีพรมแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขง เป็นเส้นกั้นพรมแดน จังหวัดนครพนมอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดิน ๔๖๗ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับจังหวัดหนองคาย ทิศใต้ ติดกับจังหวัดมุกดาหาร ทิศตะวันออกติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันตก ติดกับจังหวัดสกลนคร โดยจังหวัดนครพนมแบ่งเขตการปกครองเป็น ๕ อำเภอ และ ๑ กิ่งอำเภอ ดังนี้ (สำนักงานจังหวัดนครพนม ๒๕๓๑: ๑-๒๔)

- ๑. อำเภอเมืองนครพนม
- ๒. อำเภอท่าอุเทน
- ๓. อำเภอศรีสงคราม
- ๔. อำเภอบางแพ่ง
- ๕. อำเภอนาหว้า
- ๖. อำเภอปลาปาก
- ๗. อำเภอเรณูนคร
- ๘. อำเภอธาตุพนม
- ๙. อำเภอนาแก
- ๑๐. กิ่งอำเภอโพนสวรรค์

จังหวัดนครพนมมีประชากรรวมทั้งหมก ๕๕๔,๘๘๒ คน เป็นชาย ๒๕๘,๘๘๒ คน หญิง ๓๐๑,๐๐๐ คน

การที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญแก่จังหวัดนครพนมในการคัดเลือกมาศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากในการพัฒนาชนบทของประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่รัฐบาลได้กำหนดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาทุกจังหวัด รวม ๑๑ จังหวัด ด้วยเหตุที่ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีประชากรมีความเป็นอยู่ในระดับยากจนมากที่สุด คือประมาณร้อยละ ๕๓.๖ ของประชากรทั้งหมด ที่เหลือกระจายอยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ (คณะกรรมการวางแผนการมีงานทำ ค่าจ้างและสวัสดิภาพแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒๕๒๘: ๑๖) ประกอบกับจังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาในระดับปานกลาง มีประชากรประมาณ ๕๕,๕๕% อาศัยอยู่ในชนบทและมีอาชีพเพาะปลูกเป็นส่วนใหญ่ และมีหมู่บ้านพัฒนาระดับก้าวหน้า ๑๐๔ หมู่บ้าน หมู่บ้านพัฒนาระดับปานกลาง ๕๕๕ หมู่บ้าน หมู่บ้านพัฒนาระดับล้าหลัง ๑๓๗ หมู่บ้าน (ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ ๒๕๒๕: ๑) จะเห็นว่าหมู่บ้านพัฒนาในระดับปานกลางมีจำนวนมากที่สุด จึงน่าสนใจที่จะเลือกศึกษาหมู่บ้านประเภทนี้ ซึ่งในจังหวัดนครพนม ตำบลที่มีหมู่บ้านพัฒนาระดับปานกลางมากที่สุด ได้แก่ ตำบลพระของ อำเภอนาแก ซึ่งมีหมู่บ้านพัฒนาระดับปานกลางทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน แต่เนื่องจากอำเภอนาแก เคยเป็นอำเภอที่มีการแทรกซึมของบุคคลากรร้ายคณฆวินสค์ เพื่อหนีภัยเลี้ยงชีพหาที่อาจะเกิดขึ้นในชั้นการเก็บข้อมูล จึงเลือกศึกษาตำบลที่มีหมู่บ้านพัฒนาระดับปานกลางรองลงมา คือ ตำบลนาทราย อำเภอเมืองนครพนม ซึ่งมีหมู่บ้านพัฒนาระดับปานกลางทั้งหมด ๑๓ หมู่บ้าน

ข้อมูลพื้นฐานตำบลนาทราย (เกษตรอำเภอเมือง ๒๕๓๒: ๑-๕๐)

๑. ประวัติตำบลนาทราย

ตำบลนาทรายแต่เดิมมีชื่อว่าบ้านนาทราย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๖ ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นหมู่บ้านร้าง ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๐๐ เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๔๕ หมู่บ้านนาทรายเกิดโรคระบาด ประชาชนล้มตาย จึงทำให้ประชากรที่เหลือแยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งอยู่ไม่ห่างไกลจากบ้านเดิม ประชาชนที่แยกย้ายออกจากหมู่บ้านนาทรายนั้น ได้แยกย้ายไปอาศัยอยู่ในหมู่ที่ ๒ บ้านนาบูลสัน หมู่ที่ ๔ บ้านนาคำกลาง หมู่ที่ ๕ บ้านอ่างคำ หมู่ที่ ๖ บ้านหัวโพน หมู่ที่ ๘ บ้านคอนยานาง หมู่ที่ ๙ บ้านโพธิ์ตาก หมู่ที่ ๑๐ บ้านโคกกอง หมู่ที่ ๑๒ บ้านโพนงาม ส่วนในหมู่ที่

- บ้านหนองบัว หมู่ที่ ๓ บ้านโคกสูง หมู่ที่ ๗ บ้านสุขเกษม หมู่ที่ ๑๓ บ้านโนนซาม หมู่ที่ ๑๔ บ้านฐานบิน และหมู่ที่ ๑๕ บ้านโคกทรายคำ ราษฎรที่อาศัยอยู่เป็นราษฎรที่อพยพมาจากถิ่นอื่น

๒. ข้อมูลทางกายภาพของตำบลนาทราย

๒.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลนาทราย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอเมืองนครพนม มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดนครพนม โดยทางรถยนต์ประมาณ ๑๘ กิโลเมตร

ตำบลนาทราย มีอาณาเขตติดต่อกับ ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลราชควายและตำบลรามราช อำเภอท่าอุเทน
- ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลมะเรือ อำเภอปลาปาก
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลหนองญาติ
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบ้านผึ้ง

๒.๒ การคมนาคม

ตำบลนาทราย เป็นตำบลหนึ่งที่มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกอีกตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองนครพนม กล่าวคือ ตำบลนาทรายมีถนนสายนครพนม-สกลนคร หมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ติดถนน มีระยะทางห่างจากจังหวัดนครพนม ดังนี้ (ตารางที่ ๒)

หมู่ที่ ๑ บ้านหนองบัว	ห่างจากจังหวัด ๑๕ กิโลเมตร
หมู่ที่ ๒ บ้านหัวโพน	ห่างจากจังหวัด ๑๐ กิโลเมตร
หมู่ที่ ๔ บ้านคอนยานาง	ห่างจากจังหวัด ๑๘ กิโลเมตร
หมู่ที่ ๑๒ บ้านโพนงาม	ห่างจากจังหวัด ๑๐ กิโลเมตร
หมู่ที่ ๑๓ บ้านโนนซาม	ห่างจากจังหวัด ๑๓ กิโลเมตร
หมู่ที่ ๑๔ บ้านฐานบิน	ห่างจากจังหวัด ๑๕ กิโลเมตร
หมู่ที่ ๑๕ บ้านโคกทรายคำ	ห่างจากจังหวัด ๒ กิโลเมตร

สำหรับหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ถนนลากอย่างไม่ผ่าน แต่ก็ยังมีถนนลูกรัง เชื่อมติดต่อกับถนนสายนครพนม-สกลนคร และเส้นทางสายนครพนม-นาแก มีระยะทางห่างจากจังหวัดนครพนม ดังนี้

- หมู่ที่ ๒ บ้านนามูลสัน ห่างจากจังหวัด ๑๔ กิโลเมตร
- หมู่ที่ ๓ บ้านโคกกุง ห่างจากจังหวัด ๑๗ กิโลเมตร
- หมู่ที่ ๔ บ้านนาคำกลาง ห่างจากจังหวัด ๑๔ กิโลเมตร
- หมู่ที่ ๕ บ้านอ่างคำ ห่างจากจังหวัด ๑๓ กิโลเมตร
- หมู่ที่ ๗ บ้านสุขเกษม ห่างจากจังหวัด ๑๒ กิโลเมตร
- หมู่ที่ ๘ บ้านโพธิ์ตาก ห่างจากจังหวัด ๑๔ กิโลเมตร
- หมู่ที่ ๑๐ บ้านโคกกอง ห่างจากจังหวัด ๑๔ กิโลเมตร
- หมู่ที่ ๑๑ บ้านหนองคำ ห่างจากจังหวัด ๑๖ กิโลเมตร

หมู่บ้านที่ไกลที่สุดจากจังหวัดนครพนมประมาณ ๑๔ กิโลเมตร ได้แก่ บ้านโพธิ์ตาก, บ้านโคกกอง ใช้เวลาเดินทางทั้งสิ้นประมาณ ๔๐ นาที ส่วนหมู่บ้านที่ใกล้ที่สุด ได้แก่ บ้านโคกทรายคำ ห่างจากจังหวัดนครพนมประมาณ ๖ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑๐ นาที

๒.๓ เขตการปกครองตำบลนาทราย

ตำบลนาทรายแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๕ หมู่บ้าน มีกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ปกครองหมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่	จำนวนครัวเรือนราษฎร	ชื่อผู้ใหญ่บ้าน
๑ บ้านหนองบัว	๑๑๔ ครัวเรือน	นายรุวัฒน์ แก้วสัมา
๒ บ้านนามูลสัน	๒๑๐ ครัวเรือน	นายเก็ก จำปาน
๓ บ้านโคกกุง	๑๒๕ ครัวเรือน	นายสิงห์ หาคม
๔ บ้านนาคำกลาง	๕๖ ครัวเรือน	นายสุวัน แก้วบัวผัน
๕ บ้านอ่างคำ	๖๑ ครัวเรือน	นายบัวเช็ด สาละวัน
๖ บ้านหัวโพน	๑๑๐ ครัวเรือน	นายหวาก หมั่นแย
๗ บ้านสุขเกษม	๑๓๐ ครัวเรือน	นายคำไพ บัววรรณ
๘ บ้านคอนยานาง	๑๔๗ ครัวเรือน	นายสมาน พรพมา
๙ บ้านโพธิ์ตาก	๑๔๗ ครัวเรือน	นายเจริญ พรหมประกาย
๑๐ บ้านโคกกอง	๑๖๓ ครัวเรือน	นายบุญมา ผาสุข

หมู่ที่	จำนวนครัวเรือนราษฎร	ชื่อผู้ใหญ่บ้าน
๑๑ บ้านหนองคำ	๑๑๓ ครัวเรือน	นายสง่า แพงคั่ง
๑๒ บ้านโพนงาม	๕๓ ครัวเรือน	นายเอียง หงคิ
๑๓ บ้านโนนซาม	๔๘ ครัวเรือน	นายเคียง ไชยพรหม
๑๔ บ้านฐานบิน	๒๔ ครัวเรือน	นายแดง แจ่มเครือ
๑๕ บ้านโคกทรายคำ	๓๕ ครัวเรือน	นายบุญญาจัน มหาราช

ตำบลนาทรายมีที่ทำการสภาตำบล ๑ แห่ง เป็นอาคารชั้นเดียว ๑ หลัง ตั้งอยู่ที่บ้านคอนยานาง พื้นที่ ๒ ไร่ และมีการกำหนดวันประชุมสภาตำบลทุกวันที่ ๕ ของเดือน และมีการเปลี่ยนแปลงเป็นบางครั้ง เนื่องจากงานเร่งด่วน

หมู่บ้านทั้ง ๑๕ หมู่บ้าน ในตำบลนาทรายจำแนกได้เป็นหมู่บ้านพัฒนาระดับล่าง หมู่บ้านพัฒนาระดับปานกลาง และหมู่บ้านพัฒนาระดับก้าวหน้าตามแผนพัฒนาชนบทฉบับที่ ๒ ได้ดังนี้ (ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ ๒๕๒๔: ๑)

๒.๓.๑ หมู่บ้านพัฒนาระดับก้าวหน้า มีทั้งหมด ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๔ บ้านคอนยานาง หมู่ที่ ๑๕ บ้านโคกทรายคำ

๒.๓.๒ หมู่บ้านพัฒนาระดับปานกลาง มีทั้งหมด ๑๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑ บ้านหนองบัว หมู่ที่ ๒ บ้านนาบุญอัน หมู่ที่ ๓ บ้านโคกกุง หมู่ที่ ๔ บ้านนาคำกลาง หมู่ที่ ๕ บ้านอ่างคำ หมู่ที่ ๖ บ้านหัวโพน หมู่ที่ ๗ บ้านสุขเกษม หมู่ที่ ๘ บ้านโพธิ์ตาก หมู่ที่ ๑๐ บ้านโคกกอง หมู่ที่ ๑๑ บ้านหนองคำ

๒.๓.๓ หมู่บ้านพัฒนาระดับล่าง ไม่มี

๒.๔ ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของตำบลนาทรายมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ที่ดอน และเป็นป่าสงวนมากดินเป็นดินผสมลูกรัง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

- เป็นที่ราบลุ่ม ร้อยละ ๗๐
- เป็นดินหินลูกรัง ร้อยละ ๑๐
- ร้อยละ ๒๐ เป็นป่าและที่ดอน

จะสังเกตได้ว่าค่าบลาทรายในพื้นที่ราบสูงมาก ส่วนพื้นที่เป็นป่าน้อย
ฉะนั้นอาชีพของ เกษกรกร จึงทำการ ประกอบอาชีพทางการ เกษกร

๓. ค่านการศึกษาและประชากรในค่าบลาทราย

ค่านการศึกษาของประชากรในค่าบลาทราย ส่วนใหญ่ประชากรจบการศึกษาภาค
บังคับมาก คือ ป. ๑ - ป. ๔ และ ป. ๑ - ป. ๖ ส่วนระดับมัธยมและอุดมศึกษามีน้อย เพราะ
ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ไม่สามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับสูงได้ ทำให้มองไม่
เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงเป็นผลสะท้อนมาถึงการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ทำให้เป็นไปไ้ช้า
และไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากประชากรไม่เข้าใจ ไม่ยอมรับ หรือยอมรับน้อย เพราะฉะนั้น
การศึกษาของประชากรจึงเป็นหัวใจสำคัญอันดับหนึ่ง ที่จะทำให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปด้วยดีและ
ประสบผลสำเร็จ

๔. ค่านการเคลื่อนย้ายของประชากร

ค่าบลาทรายในค่านการอพยพหรือเคลื่อนย้ายของประชากร เข้ามาอยู่ในค่าบล
หรือออกไปที่อื่นจะไม่มี นอกจากการไปทำงานต่างจังหวัดในบางฤดูเท่านั้น คือ หลังจากว่างงาน
ทำนา ทำไร่ เท่านั้น ถึงจะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นบางส่วน

๕. ค่านการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์

ค่าบลาทรายมีพื้นที่ทั้งหมด ๖๒,๖๗๕ ไร่ (ตารางที่ ๑) เป็นพื้นที่ที่ใช้ทำการ
เกษตรประมาณ ๒๑,๘๖๑ ไร่ เป็นพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่อื่น ๆ ประมาณ ๔๑,๒๐๔ ไร่ หมู่บ้าน
ที่ทำการเกษตรมากที่สุดได้แก่ หมู่ที่ ๓ บ้านโคกสูง ประมาณ ๓,๒๐๐ ไร่

เมื่อพิจารณาพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตร พบว่า พืชที่ปลูกส่วนใหญ่ ได้แก่ ข้าวเหนียว
ข้าวเจ้า มันสำปะหลัง ถั่วลิสง ข้าวโพค และแตงโม (ตารางที่ ๒) โดยปลูกข้าวเหนียวมากที่สุด
ประมาณ ๑๖,๖๖๖ ไร่ รองลงมาได้แก่ ข้าวเจ้า มันสำปะหลัง แตงโม ข้าวโพค และถั่วลิสง

ค่านการเลี้ยงสัตว์ (ตารางที่ ๓) ค่าบลาทรายมีการเลี้ยงไก่ มากที่สุด จำนวน
๔,๘๓๔ ตัว ส่วนสัตว์ปีกที่เลี้ยงรองลงมา ได้แก่ เป็ด ห่าน สัตว์ที่เลี้ยงเพื่อใช้แรงงาน เลี้ยงควาย
มากที่สุด ประมาณ ๒,๓๓๓ ตัว รองลงมา ได้แก่ วัว จำนวน ๑,๒๒๓ ตัว และมีควัวเรือนที่ต้อง
เช่าวัวและควายเพื่อใช้ทำการเกษตรประมาณ ๑๓๐ ควัวเรือน หมู่บ้านที่มีการเช่าวัว-ควาย เพื่อ
ทำการเกษตรมากที่สุดได้แก่ บ้านสุขเกษม ส่วนหมู่บ้านที่ไม่มีการเช่าวัว-ควายเพื่อทำการเกษตร

ไค้แก บ้านหัวโพนและบ้านคอนยานาง นอกจากนี่ยังมีการ เลี้ยงสุกรทั้งตำบล ประมาณ ๒๒๔ ตัว

๖. กานการตลาทของตัวบสนาทราย

การจำหนายผลผลิตของชุมชน ผลผลิตบางอย่างเกษตรกร เก็บไว้บริโภคเอง เมื่อเหลือจากบริโภคแล้วจึงจะแบ่งขาย เช่น ข้าว, ไม้ผล, พืชผัก แต่ผลผลิตอย่างอื่น เช่น มันสำปะหลัง, ข้าวโพดรับประทานสด, แดงโม จะผลิตเพื่อขายโดยเฉพาะ ลักษณะของการ จำหน่ายผลผลิตจะนำไปขายที่ตลาดในท้องถิ่นและจำหน่ายในตัวจังหวัดและพ่อค้าในหมู่บ้านรับซื้อ บ้าง พ่อค้าจากตัวจังหวัดหรือที่อื่นมารับซื้อในหมู่บ้าน

๗. กลุ่มพัฒนาทาง ๑ ในตำบลนาทราย

กลุ่มพัฒนาที่มีอยู่ในตำบลนาทรายทั้งหมด ๗ กลุ่ม (ตารางที่ ๔) ไค้แก กลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่ม ธกส. กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มธรรมชาติ กลุ่มพัฒนาธรรมชาติ ไค้แก กลุ่ม ธกส. (๑๔๐ ราย) รองลงมาไค้แก กลุ่ม ธรรมชาติ หมู่บ้านที่มีกลุ่มพัฒนามากที่สุด ไค้แก บ้านโพธิ์ตาก มีกลุ่มพัฒนาทั้งสิ้น ๒ กลุ่ม

๘. งานบุญประเพณีในตำบลนาทราย

งานบุญประเพณีที่จัดเป็นประจำทุกปี (ตารางที่ ๕) ไค้แก งานปีใหม่ งานบุญ ข้าวจี งานบุญพระเวส งานบุญกองข้าว งานบุญข้าวประดับดิน งานบุญเข้าพรรษา งานบุญออก พรรษา งานลอยกระทง งานบุญเข้าป่า งานบุญกฐิน งานบุญบั้งไฟ และงานแต่งงาน เคือนที่ไม่ มีการจัดงานบุญประเพณีเลย ไค้แก เคือนสิงหาคม ส่วนช่วงที่มีการจัดงานประเพณีมาก ไค้แก เคือนเมษายน กุมภาพันธ์ มีนาคม และช่วงที่มีการจัดงานประเพณีน้อยไค้แก เคือนมิถุนายน กรกฎาคม สิงหาคม และกันยายน

ตารางที่ ๑ แสดงพื้นที่ทั้งหมดของตำบลนาราย

หมู่ที่	หมู่บ้าน	พื้นที่ทั้งหมดของแต่ละหมู่บ้าน (ไร่)	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)				รวม	ที่สาธารณะ อื่น ๆ (ไร่)	พื้นที่ไม่ได้ทำการเกษตร (ไร่)			
			พื้นที่ ทำนา	พื้นที่ ทำไร่	พื้นที่ ทำสวน	พื้นที่ ทำไร่			พื้นที่ ทำไร่	พื้นที่ ทำไร่	พื้นที่ ทำไร่	พื้นที่ ทำไร่
๑.	หนองบัว	๕,๕๐๐	๑,๒๐๐	๕๐	๕๐	๑,๒๕๐	๓,๓๒๕	๒๐	๒๐	๓๑๕	๓๑	
๒.	นาบุญอิน	๒,๕๕๕	๑,๓๐๐	๓๐	๑๕๐	๑,๔๘๐	๕,๓๐๕	๒๐	๑๕	๑๐๐	๒๓	
๓.	โคกสูง	๕,๓๐๐	๓,๑๒๕	-	๓๕	๓,๒๐๐	๑,๑๒๕	๕๕	๕๕	-	๒๓๕	
๔.	นาคำกลาง	๓,๑๐๐	๓๐๐	-	๓๕	๓๓๕	๒,๒๓๕	๓๕	๕๐	-	๓	
๕.	อ่างคำ	๓,๓๐๐	๒๓๐	-	๓๕	๓๐๕	๒,๕๓๕	๕๕	๑๐๓	-	๒	
๖.	หัวโพน	๓,๓๐๐	๑,๕๐๐	๕๐	๕๕	๑,๖๕๕	๑,๕๕๓	๒๓	๓๕	๑๐๐	-	
๗.	สุขเกษม	๓,๕๐๐	๑,๓๓๕	๑๕	๒๐	๑,๔๕๐	๑,๓๕๕	๑๑๐	๕๕	๓๒	๓๕	
๘.	คอนยานาง	๓,๕๐๐	๑,๓๑๕	๕๐	๑๕๐	๑,๕๑๕	๒,๒๓๕	๑๒๑	๓๐	-	-	
๙.	โพธิ์ตาก	๕,๐๐๐	๒,๕๐๐	๒๐	๒๐	๒,๕๐๐	๒,๑๐๖	๑๕๐	๒๑	๑๒๐	-	
๑๐.	โคกทอง	๒,๐๕๐	๒,๒๕๑	๒๐	๒๐	๒,๓๕๑	๓,๕๕๕	๕๒	๓	๕๕	-	

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

หมู่ที่	หมู่บ้าน	พื้นที่ทั้งหมดของ แต่ละหมู่บ้าน (ไร่)	พื้นที่ ทำนา	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		รวม	ที่สาธารณะ อื่น ๆ (ไร่)	พื้นที่ที่ไม่ได้ทำการเกษตร (ไร่)			
				พื้นที่ ทำไร่	พื้นที่ ทำสวน			ที่ตั้ง หมู่บ้าน	พื้นที่ ป่าช้า	พื้นที่ สาธารณะ เลี้ยงสัตว์	พื้นที่ คลอง บึง
๑๑.	หนองคำ	๕, ๕๐๐	๑, ๖๘๘	—	๘๕	๑, ๗๗๓	๓, ๕๘๑	๖๘	๖๖	๕๐	—
๑๒.	โพนงาม	๘, ๒๐๐	๑, ๐๕๐	—	๓๕	๑, ๐๘๕	๓, ๐๖๘	๕๓	๒๘	—	—
๑๓.	โนนขาม	๓, ๒๐๐	๓๓๕	—	๒๕	๓๖๐	๒, ๗๗๓	๕๐	๑๗	—	—
๑๔.	ฐานหิน	๒, ๕๐๐	๒๕๐	—	๓๖	๓๒๖	๒, ๑๐๑	๒๕	๒๐	๒๘	—
๑๕.	โคกทรายคำ	๒, ๕๐๐	๒๐๕	—	—	๒๐๕	๒, ๑๕๐	๘๕	—	—	—
	รวม	๒๒, ๖๗๕	๒๐, ๓๐๕	๒๒๕	๔๕๑	๒๑, ๕๖๑	๓๘, ๖๗๑	๑, ๐๓๘	๕๖๘	๘๓๐	๓๘๕

ตารางที่ ๒ การทำการเกษตรและการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

ที่	ชื่อ - หมู่บ้าน	ข้าวเหนียว		ข้าวเจ้า		มันสำปะหลัง		ถั่วลิสง		ข้าวโพด		แตงโม		หมายเหตุ
		พท. ปลูก	ผ. กก./ไร่	พท. ปลูก	ผ. กก./ไร่	พท. ปลูก (ไร่)	ผ. กก./ไร่	พท. ปลูก (ไร่)	ผ. กก./ไร่	พท. ปลูก (ไร่)	ผ. กก./ไร่	พท. ปลูก (ไร่)	ผ. กก./ไร่	
๑.	หนองบัว	๑, ๑๐๐	๒๘๘	๑๐๐	๓๒๐	๑๘	๒, ๒๐๐	๑๐	๑๑๐	๑๒	๑, ๒๐๐	๑๕	๒, ๕๐๐	
๒.	นามูลดิน	๑, ๓๘๐	๒๘๘	๓๒๐	๓๑๕	๓๘	๒, ๒๐๐	๕	๑๑๐	๑๕	๑, ๓๓๐	-	-	
๓.	โคกกุง	๒, ๗๑๒	๓๑๐	๔๕๓	๓๒๑	๑๐	๒, ๓๓๐	๑๘	๑๑๕	๒	๑, ๑๐๐	๑๒	๒, ๓๐๐	
๔.	นาคำกลาง	๖๑๕	๓๑๕	๘๕	๓๒๐	-	-	-	-	๕	๑, ๒๒๐	-	-	
๕.	อ่างคำ	๕๘๘	๓๑๑	๘๒	๓๑๕	-	-	-	-	-	-	๓๕	๒, ๓๓๐	
๖.	หัวโพ	๑, ๒๓๐	๓๑๕	๒๓๐	๓๒๑	-	-	-	-	๑๘	๑, ๑๓๐	๓๒	๒, ๒๐๐	
๗.	สุขเกษม	๑, ๒๓๕	๓๐๕	๔๕๖	๓๑๖	๓๐	๒, ๑๐๐	๕	๑๑๕	-	-	๑๖	๒, ๐๐๐	
๘.	คอนยานาง	๑, ๐๕๓	๓๑๑	๒๒๒	๓๒๐	-	-	-	-	-	-	-	-	
๙.	โพธิ์ตาก	๒, ๐๐๐	๒๕๖	๕๐๐	๓๑๖	๓๕	๒, ๑๕๐	๑๕	๒๑๑	๑๑	๑, ๒๐๐	-	๒, ๓๐๐	
๑๐.	โคกทอง	๑, ๘๕๑	๒๕๕	๓๖๐	๓๐๖	๑๐	๒, ๑๘๐	๕	๒๐๖	๒๐	๑, ๒๕๓	๑๑	๒, ๒๕๐	
๑๑.	หนองคำ	๑, ๒๕๕	๓๐๓	๕๐๑	๓๑๕	๑๐	๒, ๓๑๐	๑๐	๑๘๐	๕	๑, ๒๐๐	-	-	

การวางที่ ๒ (ต่อ)

ที่	ชื่อ-หมู่บ้าน	ข้าวเหนียว		ข้าวเจ้า		มันสำปะหลัง		ถั่วลิสง		ข้าวโพด		แตงโม		หมายเหตุ
		พท.ปลูก	ณ.กก./ไร่	พท.ปลูก	ณ.กก./ไร่	พท.ปลูก	ณ.กก./ไร่	พท.ปลูก	ณ.กก./ไร่	พท.ปลูก	ณ.กก./ไร่	พท.ปลูก	ณ.กก./ไร่	
๑๒.	โพนงาม	๔๐๐	๓๑๐	๒๕๐	๓๒๐	-	-	-	-	-	-	-	-	
๑๓.	โนนขาม	๒๕๔	๓๑๐	๕๑	๓๒๐	-	-	-	-	-	-	-	-	
๑๔.	ฐานบิน	๑๕๖	๓๑๐	๕๔	๓๒๐	-	-	-	-	-	-	-	-	
๑๕.	โคกทรายคำ	๑๕๕	๓๑๒	๑๖	๓๒๔	-	-	-	-	-	-	-	-	
รวม		๑๖,๖๖๖	๕,๕๓๐	๓,๖๕๕	๕,๓๗๒	๑๕๑	๑๕,๕๓๐	๑๑๑	๑,๐๕๑	๕๕	๕,๓๐๑	๑๒๑	๑๕,๕๕๐	

ตารางที่ ๓ ข้อมูลด้านการเลี้ยงสัตว์

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	วัว		ควาย		สุกร		เป็ด	ไก่	ห่าน	ไก่อว	ม้า	ครัวเรือนเกษตรกร ที่ตองเช่า โค กระบือ (ราย)			
		ผู้	เมีย	ผู้	เมีย	ผู้	เมีย						ที่	โค		
๑.	หนองบัว	๓๖	๑๐๔	๑๕๐	๕๓	๑๕๕	๑๕๕	๕	๑๕	๒๐	๑๕๐	๒๐๐	๑๐	-	-	๑๕
๒.	นามูลหิน	๖๓	๑๖๓	๒๒๖	๑๒๕	๓๐๐	๕๒๕	๒๓	๒๕	๕๕	๑๕๐	๕๕๐	-	-	-	๒๕
๓.	โคกกุง	๕๐	๑๓๐	๑๓๐	๖๕	๑๕๕	๒๒๕	๕	๑๑	๑๕	๓๒๐	๕๖๐	-	-	-	๕
๔.	นาคำกลาง	๒๕	๕๕	๑๑๕	๑๖	๕๓	๖๕	๓	๕	๕	๑๐๕	๑๐๕	-	-	-	๓
๕.	อ่างคำ	๑๕	๒๐	๓๕	๒๓	๑๑๕	๑๕๑	๕	๑๕	๒๕	๕๐	๓๐๐	-	-	-	๒
๖.	หัวโพน	๓	๒๐	๒๓	๓๐	๑๐๐	๑๓๐	๖	๒	๕	๑๕๐	๓๐๐	๑๕	-	-	-
๗.	สุขเกษม	๓๓	๕๕	๕๒	๑๐๐	๑๓๒	๒๓๒	๓	๕	๑๒	๕๕๓	๓๕๒	-	-	-	๕๐
๘.	คอนยานาง	๑๕	๓๕	๕๕	๖๓	๑๕๐	๒๑๓	-	-	-	๒๕๕	๕๕๕	๒๕	๓๐	-	-
๙.	โพธิ์ตาก	๓๐	๑๐๐	๑๓๐	๑๑๐	๒๓๐	๓๕๐	๒	๕	๑๐	๑๐๐	๕๐๐	๑๑	-	-	๕
๑๐.	โคกกอง	๑๐	๒๓	๓๓	๕๖	๒๕๐	๒๕๖	๑๐	๒๓	๓๓	๑๐๐	๖๐๐	-	-	-	๒๕
๑๑.	หนองคำ	๓	๒๐	๒๓	๕๓	๑๖๑	๒๑๕	-	-	-	๓๕	๑๕๐	-	-	-	๒๖

ตารางที่ ๓ (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	วัว		ควาย		สุกร		เป็ด	ไก่	ห่าน	ไก่งวง	ม้า	ครัวเรือนเกษตรกร ที่ลงทะเบียน กระบือ (ราย)			
		ผู้ เมีย	รวม (ตัว)	ผู้ เมีย	รวม (ตัว)	ผู้ เมีย	รวม (ตัว)									
๑๒.	โพนงาม	๑๓	๕๖	๖๙	๑๙	๕๕	๓๓	๕๐	—	๕๐	๑๕๐	๑๐๐	—	—	—	๑๐
๑๓.	โนนขาม	๑๑	๓๖	๔๓	๒๑	๒๖	๔๓	๑๖	—	๑๖	๔๑	๒๒๐	—	—	—	๖
๑๔.	ฐานหิน	๔	๓๓	๔๑	๒๑	๒๖	๔๓	๑๑	—	๑๖	๔๐	๕๐	—	—	—	๑
๑๕.	โคกทรายคำ๑๒	๒๑	๓๓	๑๒	๒๔	๓๖	—	—	—	๑๔	๓๐	—	—	—	—	๑
	รวม	๓๒๔	๘๙๙	๑,๒๒๓	๓๖๙	๑,๙๖๘	๒,๓๓๓	๑๕๐	๑๑๓	๒๖๔	๒,๑๓๑	๔,๙๓๔	๖๑	๓๐	—	๑๓๐

ตารางที่ ๔ แสดงกลุ่มพัฒนาต่าง ๆ ในตำบลนาทราย

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	กลุ่มเกษตรกร	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กลุ่ม/ราย)	กลุ่มยุวเกษตรกร (กลุ่ม/ราย)	กลุ่มสหกรณ์ การเกษตร	กลุ่ม อกส. (ราย)	กลุ่มสตรี (ราย)	กลุ่มเยาวชน (ราย)	กลุ่มธรรมชาติ (กลุ่ม/ราย)
๑.	หนองบัว	-	-	-	๑/๓	๑/๘	-	-	๑/๓
๒.	นามูลชัน	-	-	-	๑/๑๓	๑/๑๒	-	-	๑/๑๑
๓.	โคกสูง	-	-	-	๑/๑๖	๑/๑๕	-	-	-
๔.	นาคำกลาง	-	-	-	๑/๑๘	๑/๕	-	-	-
๕.	อ่างคำ	-	-	-	๑/๑๐	๑/๑๓	-	-	๑/๒๐
๖.	หัวโพน	-	-	-	๑/๑๘	๑/๑๕	-	-	๒/๑๘
๗.	สุขเกษม	-	-	-	๑/๑๘	๑/๒๓	-	-	๓/๓๑
๘.	คอนยานาง	-	-	-	-	๑/๑๕	๑/๑๕	-	๔/๓๘
๙.	โพธิ์ตาก	-	๑/๒๕	๑/๑๒	-	๑/๑๓	๑/๒๒	๑/๓๖	๒/๑๖
๑๐.	โคกกอง	-	-	-	๑/๒๐	๑/๑๕	-	-	๒/๑๘
๑๑.	หนองคำ	-	-	-	๑/๑๘	๑/๑๘	-	-	๑/๘
๑๒.	โพนงาม	-	-	-	-	๑/๑๓	-	-	-

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

หมู่	ชื่อหมู่บ้าน	กลุ่มเกษตรกร	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กลุ่ม/ราย)	กลุ่มยุวเกษตรกร (กลุ่ม/ราย)	กลุ่มสหกรณ์ การเกษตร	กลุ่ม ชกส. (ราย)	กลุ่มสตรี (ราย)	กลุ่มเยาวชน (ราย)	กลุ่มธรรมชาติ (กลุ่ม/ราย)
๑๓.	โนนงาม	-	-	-	-	๑/๑๑	-	-	-
๑๔.	ฐานบิน	-	-	-	-	๑/๑๐	-	-	๒/๑๕
๑๕.	โคกทรายคำ	-	-	-	-	๑/๑๔	-	-	๑/๑๒
รวม		-	๑/๒๕	๑/๑๒	๕/๑๓๐	๑๕/๒๑๒	๑/๓๓	๑/๓๖	๒๐/๑๕๐

ตารางที่ ๕ แสดงงานบุญประเพณีในแต่ละเดือน

ที่	เดือน ประเพณี	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	ตค.	พย.	ธค.
๑.	งานปีใหม่	/											
๒.	บุญข้าวจี		/										
๓.	บุญพระเวส			/									
๔.	บุญกองข้าว			/									
๕.	บุญข้าวประดับดิน									/			
๖.	บุญเข้าพรรษา						/						
๗.	บุญออกพรรษา										/		
๘.	ลอยกระทง											/	
๙.	บุญผ้าป่า	/	/	/	/	/							/
๑๐.	บุญกฐิน											/	
๑๑.	บุญบั้งไฟ					/							
๑๒.	งานแต่งงาน	/	/	/		/	/				/	/	/

ตารางที่ ๒ การคมนาคมจากจังหวัดถึงหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ทางรถยนต์	ถนนลาดยาง (กม.)	ถนนลูกรัง (กม.)	ถนนดิน (กม.)	สภาพการติดต่อ		ระยะทาง (กม.)	เวลา
						ใช้โค่ทุกฤดูกาล	ใช้โค่เฉพาะฤดู		
๑.	หนองบัว	/	๑๔	๑	/	/	-	๑๕	๓๕ นาที
๒.	นามูลชั้น	/	๑๒	๒	/	/	-	๑๔	๓๐ นาที
๓.	โคกกุง	/	๑๐	๓	/	/	-	๑๓	๓๐ นาที
๔.	นาคำกลาง	/	๑๓	๑	/	/	-	๑๔	๓๐ นาที
๕.	อ่างคำ	/	๑๒	๑	/	/	-	๑๓	๒๐ นาที
๖.	หัวโพ	/	๑๐	-	/	/	-	๑๐	๒๓ นาที
๗.	สุขเกษม	/	๑๐	๓	/	/	-	๑๓	๓๐ นาที
๘.	คอนยานาง	/	๘	๕	/	/	-	๑๓	๓๒ นาที
๙.	โพธิ์ตาก	/	๑๔	๔	/	/	-	๑๔	๔๐ นาที
๑๐.	โคกกอง	/	๑๔	๔	/	/	-	๑๔	๔๐ นาที
๑๑.	หนองคำ	/	๑๐	๖	/	/	-	๑๖	๔๕ นาที

ตารางที่ ๖ (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ทางรถยนต์	ถนนลาดยาง (กม.)	ถนนลูกรัง (กม.)	ถนนดิน (กม.)	สภาพการติดต่อ		ระยะทาง (กม.)	เวลา
						ใช้ได้ทุกฤดูกาล	ใช้ได้เฉพาะฤดู		
๑๒.	โพนงาม	/	๕	๑	/	/	-	๑๐	๑๕ นาที
๑๓.	โนนขาม	/	๑๓	-	/	/	-	๑๓	๒๕ นาที
๑๔.	ฐานบิน	/	๑๕	-	/	/	-	๑๕	๓๕ นาที
๑๕.	โคกทรายคำ	/	๖	-	/	/	-	๖	๑๐ นาที

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสตรีรวบรวมได้ ดังนี้

สุชาภา สัตบุศกร (อ้างถึงใน นิหรา ทองศรี ๒๕๒๖: ๒๒) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาความคิดเห็นของ เด็กวัยรุ่นเกี่ยวกับบทบาทของหญิงไทยในสังคมปัจจุบัน" พบว่า เด็กวัยรุ่นหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสตรีไทยว่า สตรีควรศึกษาจนจบชั้นอุดมศึกษา อาชีพครูเหมาะสมที่สุด สตรีควรได้รับสิทธิและโอกาสเป็นหัวหน้างานและตำแหน่งทางการเมืองบ้าง ในครอบครัวบุรุษและสตรีควรมีความเห็นร่วมกันในการรับผิดชอบในครอบครัว และหน้าที่สำคัญของภรรยา คือ รับผิดชอบดูแลทุกข์สุขของคนในครอบครัว เอาใจใส่ให้ได้รับความสุข สตรีเป็นเพศที่หาประโยชน์แก่สังคมได้มาก แต่เสียเปรียบบุรุษในด้านธรรมชาติและสังคม ต้องรับภาระหน้าที่ต่าง ๆ มากกว่าบุรุษ ถูกควบคุม ไม่มีอิสระภาพ และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานะของสตรีในอนาคตว่า ฐานะของสตรีกำลังดีขึ้นเรื่อย ๆ ได้รับความสำคัญมากขึ้นทุกด้าน และกำลังได้รับความเห็นใจยกย่องมากขึ้น

บุญเข็ม โพธิ์เราะ (๒๕๑๕: ๑๑-๑๕) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพและบทบาทของสตรีไทย" ซึ่งการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตั้งแต่สมัยสุโขทัย การศึกษามีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะในกลุ่มสตรีชั้นสูงเท่านั้น ส่วนสตรีในสังคมทั่วไป ไม่มีบทบาททางการศึกษาเลย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สตรีเข้ามามีบทบาททางการศึกษามากขึ้น ระบบการเรียนในโรงเรียนเริ่มมีอย่างแท้จริง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ คือ มีการจัดตั้งโรงเรียนและสอนวิชาเลข แต่ก็มุ่งผลิตคนเข้ารับราชการ ซึ่งมีแต่ผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนสตรีแห่งแรก คือ โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง หรือโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยในปัจจุบัน ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๓ โดยพวกมิชชันนารีอเมริกัน ในปี พ.ศ. ๒๔๒๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ทรงโปรดเกล้าฯ จัดตั้งโรงเรียนสตรีขึ้น คือ โรงเรียนสุนันทาลัย ต่อมาปรับปรุงเป็นโรงเรียนราชินี ในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ และได้รับการทำนุบำรุงโดยสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ จนเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงที่สุดในปัจจุบัน ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้เน้นความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาทั้งชายและหญิง ดังนั้น ชายและหญิงจึงมีสิทธิในการศึกษาเท่าเทียมกันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ส่วนกลุ่มและสมาคมสตรีของไทยปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มและสมาคมทางการศึกษาทางการอาชีพ ทางการเมืองและอื่น ๆ ล้วนแต่มีวัตถุประสงค์และทำกิจกรรมมุ่งเพื่อประโยชน์สำหรับกลุ่มหรือสมาคมของตน ทำประโยชน์แก่สังคมในวงแคบ การบริหารงานเป็น

เรื่องของสตรีเพียงกลุ่มเดียว ที่มีเวลาว่างและฐานะทางสังคมสูง และกลุ่มสตรีที่เป็นตัวอย่างเห็นว่า สตรีไทยทั่วไปไม่ให้ความสนใจต่อสมาคมสตรีของไทยเท่าที่ควร และเห็นว่าสมาคมของสตรีไทยยังทำประโยชน์ให้แก่สังคมน้อยมากไม่เพียงพอ เห็นควรให้สมาคมทำงานปรับปรุงด้านประชาสัมพันธ์และช่วยเหลือแก้ปัญหาสังคมอื่น ๆ โดยเฉพาะปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสตรี ควรคิดดำเนินการแก้ไขก่อน โดยถือว่าเป็นปัญหาอันรีบด่วนก่อนปัญหาอื่นทั้งสิ้นและส่งเสริมให้สตรีทุกระดับเข้าร่วมกลุ่มกันในสมาคมต่าง ๆ ให้มากขึ้น

นันทนีย์ ไชยสุต และคณะ (๒๕๒๐: ๕) ได้ทำการวิจัยเรื่องสถานภาพของสตรีไทยในชนบท ๗ สองจังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา และลำปาง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้หญิงถึงร้อยละ ๕๐ ต้องการความรู้เพิ่มเติมในเรื่องสุขภาพอนามัยและโภชนาการ อีกทั้งยังสนใจเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ ๔๕) และการปลูกพืช (ร้อยละ ๔๔) และเมื่อขอให้เลือกเพียงอย่างเดียวว่าต้องการฝึกฝนในเรื่องใดมากที่สุด ปรากฏว่าผู้หญิงเป็นจำนวนมาก (ร้อยละ ๓๐) ต้องการเรียนคึกเขียมเสื่อผ้า เพราะการคึกเขียมเสื่อผ้าเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดีแก่สตรี และยังช่วยประหยัดรายจ่ายหากรู้จักเขียมเสื่อผ้าใช้เอง หรือให้สมาชิกในครอบครัวใช้ จะเห็นว่าความรู้และการฝึกฝนอาชีพทั้ง ๓ อย่างนี้ เป็นเรื่องเอนกและสมเหตุผล เพราะเป็นทักษะที่จะช่วยให้ผู้หญิงสามารถหารายได้มาช่วยครอบครัวได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้หญิงต้องการเรียนรู้ในเรื่องทอผ้าและจักสานน้อยมาก เพียงร้อยละ ๒ และ ๕ เท่านั้น จะมีแต่เฉพาะคนแก่ร้อยละ ๑๒ เท่านั้น ที่ต้องการฝึกฝนในเรื่องจักสาน ส่วนสาว ๆ ไม่สนใจทักษะเหล่านี้ เพราะเห็นว่าเป็นงานที่ต้องใช้เวลาทำมาก ทำแล้วหาตลาดรับซื้อไม่มีใครได้ นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตว่า อายุมีอิทธิพลต่อการเลือกฝึกฝนอาชีพของสตรีด้วย คือ สตรีที่อายุ ๕๕ ปีขึ้นไป ประมาณร้อยละ ๓๒ ไม่ประสงค์จะรับการฝึกอาชีพ สำหรับผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุเดียวกันซึ่งต้องการฝึกอาชีพมีความสนใจในเรื่องการเพาะปลูกมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การเลี้ยงสัตว์และจักสาน ส่วนผู้หญิงที่อายุ ๓๓-๓๕ ปี ต้องการฝึกฝนด้านการเกษตรมากกว่าอย่างอื่น เพื่อนำรายได้เพิ่มแก่ครอบครัว แต่กลุ่มที่อายุน้อยที่สุดสองกลุ่ม (คือ อายุ ๑๕-๒๔ ปี และ ๒๕-๓๔ ปี) เลือกเรียนคึกเขียมเสื่อผ้ามากที่สุด

สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์ (๒๕๑๘: ๓๔-๓๕) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เกี่ยวกับบทบาทของสตรีในค่านิยมธุรกิจและการเมือง" ประชากร ๒๕๔ คน จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ปีการศึกษา ๒๕๑๘ จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๖ โรงเรียน พบว่า ในค่านิยมธุรกิจ มีนักเรียนร้อยละ ๕๓.๒๔ มีความเห็นว่า ถ้าหาก

สตรีสามารถทำงานได้เท่าเทียมกับบุรุษ สตรีควรได้รับค่าจ้างเท่ากับบุรุษ ในทางการเมือง นักเรียนร้อยละ ๒๕.๐๑ มีความเห็นว่า สตรีสามารถเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายและการเมือง ได้ดีเท่ากับบุรุษ และนักเรียนร้อยละ ๒๓.๕๔ มีความเห็นว่า สตรีควรมีส่วนร่วมในทางการเมือง เท่าเทียมบุรุษในทุกกรณี นักเรียนหญิงมีความคิดเห็นที่คัดค้านบทบาทของสตรีไทยในกานเศรษฐกิจ และการเมืองมากกว่านักเรียนชาย

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ รัตพร ณุพานิช (๒๕๒๐: ๕๔) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีไทยในเขตเมืองและชนบท" ตัวอย่างประชากรในเขตเมือง ๒,๕๐๐ คน และในเขตชนบท ๑,๕๐๐ คน การวิจัยครั้งนี้พบว่า ครึ่งหนึ่งในเขตเมือง ยังคงอยู่ในกลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน (ซึ่งรวมถึงสตรีที่เป็นแม่บ้านกำลังหางานทำ ฯลฯ) แม้ในเขตชนบทจำนวนสตรีที่ไม่ได้ทำงานน้อยกว่าในเขตเมือง ก็ได้หมายความว่า โอกาสในทางเศรษฐกิจในเขตชนบทจะมีมากกว่า แต่เป็นเพราะโครงสร้างของสังคมแบบเกษตรกรรมปิดบังสภาพการทำงานที่แท้จริงของสตรี เหล่านี้เสียสิ้น สิ่งที่รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะทำได้ คือ การพัฒนาการมีงานทำ และเปิดโอกาสในทางเศรษฐกิจในตลาดแรงงานให้แก่สตรีไทยมากขึ้น ซึ่งอาจจะแก้ไขในทางต่าง ๆ ประกอบกัน เช่น การปรับปรุงการศึกษา การฝึกอบรม การใช้แรงงานให้เป็นประโยชน์ ในระยะเวลาสั้น ๆ แก่สตรี เป็นต้น

นางสุก พงษ์ไพจิตร (๒๕๒๑: ๖๕) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สตรีเกษตรกร" โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่แล้วและสัมภาษณ์เพิ่มเติมบางส่วน สรุปได้ว่า สตรีเกษตรกรไทยค้นคว้าที่จะเรียนรู้วิชาการเกษตรและการปรับปรุงคุณภาพชีวิต จากการสัมภาษณ์สตรีเกษตรกรสองหมื่นกว่าราย จาก ๙๑ จังหวัด พบว่า สตรีชนบทร้อยละ ๔๔.๙๐ ต้องการงานหารายได้ให้แก่ครอบครัว พอใจจะทำงานนอกบ้าน เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจและเห็นว่างานนอกบ้านน่าเป็นอันน้อยกว่างานในบ้าน ส่วนมากไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ให้ผู้หญิงรับผิดชอบแต่งงานบ้าน อาชีพที่สตรีต้องการได้รับความรู้สำคัญที่สุด ได้แก่ การเกษตรกรและภายในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญแก่การเลี้ยงสัตว์ (ไก่, เป็ด, สุกร) เป็นอันดับแรก อันดับต่อมา คือ อุตสาหกรรมในครัวเรือนและรับจ้าง สำหรับปัญหาของสตรีเกษตรกร คือ แม้สตรีเกษตรกรอยากจะได้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องการเกษตร ก็มักไม่ค่อยมีโอกาสเพราะชายมักมีโอกาสได้เข้าเรียนมากกว่า หญิงอาจติดอยู่กับงานบ้าน หรือเมื่อได้ไปอบรมก็ต้องไปเรียนวิชาที่ไม่ตรงกับความต้องการ เพราะเป็นวิชาแม่บ้านแม่เรือนเสียเป็นส่วนใหญ่ สตรีเกษตรกรนั้นต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อรายได้เพิ่มขึ้น มีใช้ต้องการเพียงหัด

เท่ากับข้าวในม้าน หรือทำการฝีมือเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างที่มักจะมีหน่วยงานทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนนำไปเสนอ

ลำพวรรณ นวมบุญลือ (๒๕๑๕: ๒๐๕-๒๑๑) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สิทธิหน้าที่ของสตรี ตามกฎหมายไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์" โดยอาศัยกฎหมายต่าง ๆ เช่น กฎหมายตราสามดวง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติอื่น ๆ เป็นหลักในการวิเคราะห์ พบว่าฐานะของสตรีตามกฎหมายไทยสมัยก่อนคือยกกว่าบุรุษมาก สตรีมีแค่ภาระหน้าที่ ส่วนสิทธิแทบจะไม่มีเลยสามีเป็นหัวหน้าครอบครัว มีอำนาจเหนือภรรยาแม้แต่จะเขียนคำสั่งสอนก็ได้ ชายสมัยก่อนมีสิทธิในการมีภรรยาได้หลายคน โดยถูกต้องตามกฎหมาย ภรรยาคนใดที่ได้รับการยกย่องจากสามีให้เป็น "แม่เจ้าเรือน" จะมีศักดิ์เป็นภรรยาหลวง หญิงเองก็ยอมรับสภาพว่าตนอยู่ในความคุ้มครองของสามีทั้งในและนอกบ้าน ตามประเพณีถือว่าชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลัง

ตามกฎหมายสมัยก่อน หญิงมีฐานะเป็นเพียงทรัพย์สินอย่างหนึ่งของสามี สามีอาจขายหรือจำนำภรรยาก็ได้ คำนทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา หญิงไม่มีสิทธิจัดการทรัพย์สินใด ๆ ด้วยตนเอง เมื่อหย่าร้างการแบ่งสินสมรสให้ชายได้ ๒ ส่วน หญิงได้เพียง ๑ ส่วน ตามหลัก "ชายหาม หญิงคอน" เพราะถือว่าชายเป็นหัวหน้าในการทำมาหากิน งานและความสามารถของหญิง นอกเหนือจากงานบ้านยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

หลังจากประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ และ บรรพ ๖ ว่าด้วยครอบครัวและมรดก เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ แล้ว สิทธิของสตรีก้าวหน้ามากขึ้น กล่าวคือชายมีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายได้เพียงคนเดียว การแบ่งสินสมรสให้หลัก "เสมอภาค" คือได้ส่วนแบ่งคนละครึ่ง แต่สิทธิของหญิงยังไม่เท่าชายทุกประการ คือ ไม่อาจจัดการทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับสินบริโภคดี โดยไม่ได้รับความยินยอมจากสามี และไม่สามารถฟ้องหย่าได้เมื่อสามีนอกใจ ส่วนสามีสามารถฟ้องหย่าได้เมื่อภรรยาผิด

เมื่อสตรีได้รับการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมาภาวะเศรษฐกิจบีบบังคับให้สตรีต้องออกทำงานนอกบ้าน เพื่อช่วยสามีเพิ่มพูนรายได้ แต่สตรียังประสบปัญหาค่าจ้างงาน ซึ่งได้รับในอัตราต่ำกว่าชายในงานเกือบทุกประเภท และงานอาชีพหลายอย่างไม่ยอมรับสตรีเข้าทำงาน เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ปลัดอำเภอ

ความเท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ ระหว่างชายและหญิงตามกฎหมาย เพิ่งได้รับการรับรอง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยกำหนดไว้ในมาตรา ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บทบังคับ ใด ๆ ที่ขัดต่อความเท่าเทียมแห่งสิทธิและหน้าที่ระหว่างเพศต้องได้รับการแก้ไข

นิทรา ทองศรี (๒๕๑๖: ๑๕๕-๑๕๗) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวชิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับสถานภาพ และบทบาทของสตรีไทยในสังคม" พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ สถานภาพด้านการศึกษาวว่า สตรีไทยควรมีโอกาสที่จะศึกษาในแขนงวิชาที่ตนสนใจและมีความถนัด และสตรีควร เอาใจใส่ดูแลการเล่าเรียนของบุตรหลานหรือเด็ก ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ส่วนทางด้านเศรษฐกิจมีความเห็นว่า สตรีและบุรุษทำงานในหน้าที่อย่างเดียวกัน ระดับการศึกษา เท่ากัน จะต้องมีโอกาสก้าวหน้าในงานเท่าเทียมกัน และสตรีควรมีส่วนในการจัดสรรรายได้ ควร นำรายได้ส่วนหนึ่งเข้าฝากเก็บไว้ธนาคาร ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาททางด้านการเมืองการปกครอง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มกิจกรรม ฯลฯ คิดว่าสตรีทำได้ดีเท่า บุรุษและสตรีควร สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มากขึ้น

งานวิจัยส่วนใหญ่ที่รวบรวมมาเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อสถานภาพและ บทบาทของสตรี ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ให้สตรีรับผิดชอบ แดงงานบ้าน อาชีพที่สตรีต้องการที่จะเข้าอบรม ฝึกแก่ การเกษตร แต่มักจะไม่มีโอกาส เพราะบุรุษมีโอกาสเข้าเรียนมากกว่าและสตรียังต้องการ ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องสุขภาพอนามัย และโภชนาการ ส่วนในเรื่องสถานภาพด้านการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสตรีควรมี โอกาสที่จะศึกษาในแขนงวิชาที่ตนสนใจ และสตรีควร เอาใจใส่ดูแลการเล่าเรียนของบุตรหลาน หรือเด็ก ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน สตรีและบุรุษที่ทำงานในหน้าที่อย่างเดียวกัน ระดับการ ศึกษาเท่ากัน จะต้องมีโอกาสก้าวหน้าในงานเท่าเทียมกันและถ้าหากสตรีสามารถทำงานได้เท่า เทียมกับบุรุษ สตรีควร ได้รับค่าจ้าง เท่าเทียมกับบุรุษ ส่วนในเรื่องการปกครอง กลุ่มตัวอย่างมี ความเห็นว่า สตรี เป็นนักปกครองที่มีความรู้ความสามารถในหน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประธานกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีเท่ากับบุรุษ กลุ่มตัวอย่างยังมีความเห็นว่า สตรีสามารถ เข้าใจ เรื่อง เกี่ยวกับกฎหมายและการ เมือง ได้ดีเท่ากับบุรุษ และมีความเห็นว่าสตรี ควรมีส่วนในทางการเมือง เท่าเทียมกับบุรุษในทุกกรณี งานวิจัยที่รวบรวมมาเป็นงานวิจัยที่ศึกษา ความคิดเห็นและ เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ ที่มีต่อสถานภาพและบทบาท

ของสตรี แต่ยังไม่มีการศึกษาว่าจริง ๆ แล้วสตรีและบุรุษมีบทบาทในกันต่าง ๆ แตกต่างกัน
อย่างไร ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นและความสำคัญที่จะได้ศึกษาบทบาทของสตรีและบุรุษที่มีต่อ
การพัฒนาคุณภาพชีวิต ความมีบทบาทแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการให้การ
ศึกษาอบรมแก่สตรีและบุรุษตามหน้าที่และบทบาทที่รับผิดชอบ